

БЛАГОДІЙНІСТЬ ЯК ПСИХОЛОГІЧНА ОСНОВА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ: ТЕОРЕТИКО-КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Човган О. О. Благодійність як психологічна основа соціальної роботи: теоретико-концептуальний аналіз. У статті благодійність розглядається як психологічна основа соціальної роботи. Розкрито особливості психологічної характеристики благодійності в особистісному аспекті. Феномен благодійності структурно охарактеризований функціональною єдністю когнітивних, мотиваційних, емоційних, динамічних і регуляторних компонентів, опосередкованих факторами соціалізації особистості й умовами її соціально-суспільного функціонування. Зроблено акцент, який обумовлює необхідність забезпечення на діючому рівні ефективної системи соціальної допомоги населенню, у якій одне з найважливіших місць належить соціальній роботі.

Розроблено комплекс заходів соціальної роботи, здійснюваний на основі професійної діяльності соціальних працівників, знижує соціальні ризики для особистості в у сучасних умовах суспільства, допомагає ефективно підтримувати в ньому прошарку нужденних людей, виконує соціально-стабілізуючі функції. Досліджено явища благодійності як психологічного фактора підвищення ефективності соціальної роботи, як важливої індивідуально-професійної характеристики соціального працівника. Розкрито концептуальний розгляд поняття „благодійність” свідчить, що, при дискурсивно-етимологічному розгляді даної лексичної одиниці, довідковою літературою виділяються наступні значення: 1. про дії, учинки: безоплатний і спрямований на суспільну користь; 2. Спрямований на надання матеріальної допомоги нужденним. Виявлено, що соціальному рівні благодійність у цілому пов'язана із процесами становлення й розвитку людського суспільства, із твердженням у ньому принципів взаємодопомоги й гуманізму як життєвої практики. Виявлено, що універсальність благодійності як соціального феномена визначається властивими їй аспектами суспільного життя, які існують незалежно від конкретно-історичних умов суспільства, а також незалежно від форм організації самого явища.

Ключові слова: соціальна робота, благодійність, особистісний аспект, компоненти.

Човган Е. А. Благотворительность как психологическая основа

социальной работы: теоретико-концептуальный анализ. В статье благотворительность рассматривается как психологическая основа социальной работы. Раскрыты особенности психологической характеристики благотворительности в личностном аспекте. Феномен благотворительности структурно охарактеризован функциональным единством когнитивных, мотивационных, эмоциональных, динамических и регуляторных компонентов, опосредствованных факторами социализации личности и условиями ее социально-общественного функционирования. Сделан акцент, который обуславливает необходимость обеспечения на действующем уровне эффективной системы социальной помощи населению, в которой одно из важнейших мест принадлежит социальной работе.

Разработан комплекс мер социальной работы, осуществляемый на основе профессиональной деятельности социальных работников, снижает социальные риски для личности в современных условиях общества, помогает эффективно поддерживать в нем прослойки нуждающихся людей, выполняет социально-стабилизирующие функции. Исследовано явления благотворительности как психологического фактора повышения эффективности социальной работы, как важной индивидуально-профессиональной характеристики социального работника. Раскрыто концептуальное рассмотрение понятия "благотворительность" свидетельствует, что, при дискурсивно-этимологическом рассмотрении данной лексической единицы, справочной литературой выделяются следующие значения: 1. О действиях, поступках: бесплатный и направлен на общественную пользу; 2. Направленный на оказание материальной помощи нуждающимся. Выявлено, что социальном уровне благотворительность в целом связана с процессами становления и развития человеческого общества, с утверждением в нем принципов взаимопомощи и гуманизма как жизненной практики. Выявлено, что универсальность благотворительности как социального феномена определяется присущими ей аспектами общественной жизни, которые существуют независимо от конкретно-исторических условий общества, а также независимо от форм организации самого явления.

Ключевые слова: социальная работа, благотворительность, личностной аспект, компоненты.

Постановка проблеми. Нинішній етап розвитку України, в умовах поглиблення якісних трансформацій пострадянського суспільства, характеризується спрямованістю на побудову соціально-орієнтованої держави. Даний акцент обумовлює необхідність забезпечення на діючому рівні ефективного системи соціальної допомоги населенню, у якій одне з найважливіших місць належить соціальній роботі. Комплекс заходів соціальної роботи, здійснюваний на основі професійної діяльності

соціальних працівників, знижує соціальні ризики для особистості в у сучасних умовах суспільства, допомагає ефективно підтримувати в ньому прошарку нужденних людей, виконує соціально-стабілізуючі функції. Тому *актуальним* є дослідження феномена добродійності як основної бази соціальної роботи в сучасному суспільстві, проведення концептуального аналізу добродійності як явища – як психологічної основи сучасної професійної соціальної діяльності по наданню допомоги соціально незахищеним шарам суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що до теперішнього часу дослідження добродійності як явища відображені в основному в галузях педагогіки [8; 18], соціології [6], історії [7; 10; 19], етико-філософських наук [1; 17]. Необхідно відзначити, що тематичних психологічних робіт з вивчення добродійності як психологічного феномена в соціальній роботі, практично немає. Дослідження психологічних аспектів прояву благодійності є розрізненим і фрагментарними. У сфері соціальної роботи явище благодійності розглядається як історична й духовно-моральна база розвитку соціальної роботи [2; 4; 20 та ін.].

У контексті даної проблематики важливим є дослідження явища благодійності як психологічного фактора підвищення ефективності соціальної роботи, як важливої індивідуально-професійної характеристики соціального працівника. Проблема психолого-педагогічного формування благодійної спрямованості соціального працівника виступає як необхідне завдання визначення його особистісної відповідності гуманістичним цінностям соціальної роботи, визначення ступеня його просоціальності.

У зв'язку із цим, *метою* даної *статті* визначається завдання, по-перше, охарактеризувати історіогенезесний аспект благодійності в сучасному суспільстві (як соціальне й психологічне явища в контексті соціальної роботи), по-друге, досліджувати особливості психологічної характеристики благодійності в особистісному аспекті.

Виклад основного матеріалу. Концептуальний розгляд поняття „благодійність” свідчить, що, при дискурсивно-етимологічному розгляді даної лексичної одиниці, довідковою літературою виділяються наступні значення: 1. про дії, учинки: безоплатний і спрямований на суспільну користь; 2. Спрямований на надання матеріальної допомоги нужденним [12, с. 56]. Згідно словника В.І. Даля: „Благодійний – схильний до благодійності, звичайно розуміють: готовий робити добро, допомагати бідним” [5, с. 94]. У даній статті ми використовуємо термін „благодійність” саме в першому, більш широкому значенні щодо його другого, більш вузького змісту.

Таким чином, „благодійність” у широкому понятті добровільного, безоплатного й спрямованого на суспільну користь дії по наданню різних форм допомоги нужденній людині.

У радянський період, констатують дослідники [6; 7; 9; 19 та ін.], благодійність у її традиційному сутнісному розумінні („безкорислива допомога тим, хто її потребує, з боку громадських організацій, державних інституцій, церкви й суспільства) практично зникає [6, с. 115]. Припиняється існування самого соціального інституту благодійності, а завдання опіки нужденних повністю переходить до держави в площині державного соціального захисту [18, с. 18; 20, с. 21-22]. Благодійність розглядалася як спосіб маскуванню експлуаторської сутності буржуазії [9], заперечувалася її суспільна потреба при соціалізмі. Уважалось, що оскільки в радянському суспільстві немає бідності, значить немає й підстав для явища благодійності [7, с. 81]. У зв'язку із цим наукової уваги до явища благодійності радянською наукою практично не приділялося.

У нинішній час, в умовах динамічних трансформацій пострадянського суспільства, благодійність стає певним відображенням, закономірним симптомом розвитку сучасного суспільства й у Росії, і в Україні, відзначають Р.Г. Апресян, О.О. Єсіна, А.В. Кононов і ін. Вивчення соціально-психологічної сутності благодійності надає нові можливості для дослідження змістовності й динаміки психологічних і соціальних процесів у суспільстві. Саме цим і визначається необхідність наукової уваги до благодійності, до її уважного вивчення як соціального й психологічного феномена [1; 9].

Тому в сучасних умовах збільшується потреба психологічного вивчення феномена благодійності як умови й сутнісної основи соціальної роботи. У даному контексті необхідним виступає дослідження благодійності як важливої психосоціальної характеристики й особистісної риси соціального працівника. Цим і визначається важливість проведення поглибленого теоретичного аналізу даної тематики з погляду підвищення ефективності підготовки фахівців у сфері соціальної роботи. Розглядаючи благодійність із погляду історичного й соціального прогресу, необхідно відзначити, що як цивілізаційне явище, вона має глибоке соціально-культурне й духовно-моральне коріння і є спрямованою на досягнення суспільного блага [1].

На соціальному рівні благодійність у цілому пов'язана із процесами становлення й розвитку людського суспільства, із твердженням у ньому принципів взаємодопомоги й гуманізму як життєвої практики [3; 17; 19 та ін.]. Як соціокультурне явище, благодійність виступає у формі комплексу загальнокультурних і етичних концептів і категорій суспільного знання. Як форма соціального прояву, благодійність є вираженням гуманістичної спрямованості соціуму на утвір добра (блага) стосовно людини.

З погляду структурного функціоналізму, благодійність як соціальний феномен можемо розглядати як складову частину суспільства, оскільки вона (як явище) виконує функції, що є необхідними для заощадження його структурної цілісності. За допомогою благодійної діяльності, відзначає О.О. Єсіна, як опредметненої діяльнісної форми

явища благодійності, реалізуються основні соціальні функції збереження, поновлення й розвитку суспільства [6, с. 118].

Універсальність благодійності як соціального феномена визначається властивими їй аспектами суспільного життя, які існують незалежно від конкретно-історичних умов суспільства, а також незалежно від форм організації самого явища. На цій базі ми розділяємо позицію О.О. Есіної щодо того, що універсальний характер явища благодійності визначається тим, що в умовах соціального простору й часу завжди є місце для опрідметненого прояву даного явища в суспільстві [6, с. 115]. У координатах соціального простору й часу змінюються тільки форми прояву даного феномена в конкретних соціокультурних умовах.

Благодійність як соціально-психологічне явище виступає у формі морально-ціннісної суспільної норми міжособистісних відносин, яка визначає просоціальний характер „допомогаючого” поведінки індивіда в соціумі – Г. Бірхофф [3], Л.Э Орбан-Лембрик [13], Л.Г. Почебут [14] і ін. У даному контексті благодійність на особистісному рівні виступає як інтегративний психологічний утвір, який визначає закріплення у свідомості людей системи цінностей і ціннісних установок щодо необхідності надання безкорисливої допомоги нужденній людині.

Як відзначають багато дослідників (Н.П. Іванова, Н.А. Савранська, Л.Т. Тюптя М.В. Фірсов, Т. Шанін і ін.), в історії людської цивілізації благодійність, як прояв просоціальної поведінки членів суспільства, у різних формах її прояву була присутня завжди. Без добродійності, без благодійної діяльності, спрямованих на благо іншої людини й в цілому – суспільства, неможливо представити історичну реальність людського буття й прогрес людського співтовариства [7; 17] і ін.

В умовах сучасної цивілізаційної культури величезне значення для твердження явища, благодійності як критерію моральності суспільства й фактора його гуманістичного духовного розвитку відіграло християнство. Християнська концепція безкорисливої допомоги людині, в основі якої лежить філософія любові до близького, і визначає сутність благодійного вчинку індивіда . Як соціальне явище, благодійна діяльність характеризує активність пошуку в соціальній сфері ефективних шляхів соціально слухного вирішення проблем людського суспільства, у тому числі й у сфері соціальної роботи. Г. Бернлер трактує соціальну роботу як одну з форм професійної діяльності, яка активно спрямована на досягнення позитивних змін у суспільстві шляхом утвору добра (блага) нужденним людям [2, с. 46]. При цьому явище благодійності, що історично лежить в основі соціальної роботи, саме характеризує суспільну активність, направлене на позитивні зміни як на рівні окремої особистості, так і на рівні суспільства.

Відзначимо, що сама діяльність, з погляду діяльнісного походження в психології (К.А. Абульханова-Славська, Б.Г. Ананьев, А.Н. Леонтьев, С.Л. Рубінштейн і ін.), виступає як специфічна форма існування людської

активності, змістом якої є доцільна зміна навколишнього світу, його позитивне й прогресивне перетворення.

При розгляді явища добродійності як виду соціальної активності, відзначають дослідники, добродійна діяльність як складова соціальної роботи характеризується більшою кількістю форм прояву особистої ініціативи. У межах соціального простору суспільства благодійність виступає як діяльнісна активність його певної частини з метою соціально-справедливого розв'язку актуальних суспільних проблем на ціннісних принципах гуманізму й добровільної безкорисливої допомоги „потребуючому”. До кола проблем, подоланню яких на принципах добродійності активно сприяє соціальна робота, належать: подолання наслідків стихійних лих, суспільних криз, боротьба з бідністю, допомога в розв'язку криз соціалізації особистості, підтримка й допомога нужденним і ін. [2; 4; 18 та ін.].

Як соціально-психологічний феномен, благодійність у системі суспільних відносин на основі моральності концепту допомоги нужденній людині характеризує альтруїстичної соціальної поведінки й відповідних цьому гуманістичних цінностей, які визначають людину (фахівця) як „людину яка допомагає”. Благодійність як соціально-психологічне явище передбачає розвиненість альтруїстичної установки щодо іншої людини як суспільної норми, оскільки такі дії безкорисливої допомоги спрямовані на користь усьому суспільству в цілому [14, с. 121-123].

До благодійної діяльності, належить важлива психолого-педагогічна роль у процесі формування моральних норм, ціннісних позицій і професійно-особистісних установок соціального працівника. Ця важливість полягає в тому, що в умовах професіоналізації соціальних дій особистісні норми, ціннісні позиції й установки проектують на практичний (діяльнісний) рівень професійної діяльності. Рівень сформованості благодійної „Я-Позиції” у майбутнього соціального працівника безпосередньо має відображення в індивідуальній якості й ефективності його професійної соціальної роботи [4].

Феномен благодійності і його діяльнісна форма прояву (благодійна діяльність), як відзначає Н.А. Сейко, розглядаються сучасною наукою в багатьох контекстах – філософському (як благодіяння), соціальному (як окремий соціальний інститут), психологічному (як реалізація потреби у визнанні й самоактуалізації) та ін. Наукова характеристика явища благодійності визначається ознаками її міждисциплінарності (залежить від галузі науки, яка займається вивченням даної категорії – історії, соціальної педагогіки, соціології, філософії, психології і т.д.); її відносності (етико-культурні особливості реалізації добродійності в умовах певного історичного етапу); її багаторівневості (благодійність індивідуальна, колективна, державна), а також залежно від методології й наукового апарата дослідження [18].

Феномен благодійності може розглядатися як елемент соціального й особистісного компонентів структури індивідуального досвіду й може характеризуватися двома функціями – соціальної адаптації й саморозвитку особистості, є направленим на досягнення авторства власному життю, професійній-індивідуально-професійної зрілості й відповідальності (М.А. Гуліна, М.В. Левківський). Характер прояву мотиваційних характеристик добродійної діяльності дає можливість говорити про компенсаторну функцію суб'єкта благодійності щодо об'єкта благодійної діяльності (А. Маслоу). Відносна незалежність прояву факторів благодійності на рівнях особистості й поведінки проявляється у феномені вибірковості благодійності („девіантна” благодійність [17]), що може відобразитися на ефективності діяльності соціального працівника в умовах професійної соціальної роботи (В.Г. Бочарова, М.В. Фірсов і ін.).

У контексті дослідження благодійності як важливої психологічної характеристики особистості фахівця соціальної сфери, важливим виступає положення Н.А. Сейко про те, що в умовах професійного навчання у вузі застосування системи розвитку благодійності сприяє психологічним змінам свідомості суб'єктів ученого процесу. Зокрема, такі змінам свідомості суб'єктів (студентів – в умовах навчання у вузі) характеризуються змінами рівня їх соціальної відповідальності, статусно-рольових позицій і ціннісно-нормативних установок [18, с. 29]. При цьому благодійність виступає регулятором соціалізації навчальної особистості й реалізується на основах соціальної справедливості й відповідальності. Важливим є також положення про те, що в якості фактора, який обумовлює поведінку особистості в соціумі, виступають її індивідуальні якості й властивості, а також сформованість особистісної „Я-Концепції” на соціально-професійному рівні [13, с. 135-136]. Для якісної підготовки майбутніх соціальних працівників необхідною умовою виступає сформованість комплексу основних цінностей соціальної роботи [4, с. 27-28].

Благодійність як соціальний (соціокультурний) феномен має двосторонній характер, її можна розглядати і як явище (соціально-психологічна, етико-моральна характеристика особистості), і як діяльність (соціально-спрямований процес взаємодії людей у суспільстві). У своїй першооснові це явище має індивідуально-соціальний морально-духовний характер, що психологічно направляє окрему людину або групу людей, об'єднаних загальними принципами й цінностями, до здійснення благодійної діяльності в суспільстві, зокрема – у сфері соціальної роботи. У соціальній же роботі, як у систематичній і організованій професійній праці, „чиста” благодійність розглядається як основна вихідна база даного виду діяльності, як безпосередня форма реалізації цінностей гуманізму й допомоги. У соціальну роботу благодійність, як психологічна готовність до безкорисливого надання допомоги „іншому”, є вкоріненою на основі принципу наступності

гуманістичних просоціальних форм розвитку суспільства. Таке психологічне вкорінення проявляється на основному рівні ціннісної гуманістичної спрямованості в професійно-особистісній „Я-Позиції” і поведінкових формах діяльності соціального працівника, заснованих на концепті беззастережності допомоги нужденному. Підкреслимо, що по визначенню всіх дослідників даної проблеми, таке особистісне вкорінення благодійних принципів, як гуманістичної психологічної основи професійної діяльності соціального працівника, припускає розвиненість у нього, як базисної якості й цінності, *альтруїзму*.

На будь-якому етапі розвитку суспільства концепт допомоги іншим людям завжди виступає на фундаментальному рівні законів життя як метод підтримки соціальності людину. У гуманістичному контексті концепт допомоги визначає позитивність установки до інших людей і потенційність надання допомоги „іншому” (допомога виступає як загальна гуманістична цінність людського суспільства, спрямована на добро (благо) для інших – С. Бенкс). Принцип допомоги психологічно обумовлює певні форми практичної альтруїстичної поведінки особистості як „Я-Позиції”. Такий практичний альтруїзм і лежить в основі явища добродійності як створення добра у вигляді безкорисливої допомоги іншим в умовах соціуму (Н.А. Савранська [17], Н.А. Сейко [18]). При цьому явище добродійності на основі концепту альтруїстичної допомоги „іншому” розглядається наукою як соціокультурний і соціально-психологічний феномен, який становить гуманістичну основу соціальної роботи й відображає захід соціальної спрямованості особистості соціального працівника [4; 20]. Цінності й етичні принципи соціальної роботи утворюють своєрідну професійно-етичну систему, в основі якої лежить гуманістичний підхід, що відзначають практично всі дослідники даного питання. У межах даної системи й визначаються норми практичної взаємодії клієнта й фахівця – соціального працівника (С. Бенкс, М. Доел, С. Шардлоу, М.А. Гуліна, Д. Лукас, І.Д. Зверева, М.В. Фірсов, С.-Є.Юнгхолм і ін.). Основу даної етичної системи становить комплекс індивідуально-професійних установчих позицій і суспільних ідеалів (норм) благодійності стосовно нужденному в допомозі людині – благодійні цінності. Ці цінності й етичні принципи й виступають психологічним обґрунтуванням конкретних дій соціального працівника, вимог щодо його індивідуально-професійних якостей і характеристик, а також визначають його відповідальність перед клієнтами, колегами, професією [2].

Ми розділяємо позицію А.В. Конокова [9], що у своїй психологічній першооснові соціально-психологічне явище благодійності має „особистісно-соціальний” характер. Тому вважаємо, що в психологічному контексті феномен добродійності може розглядатися на індивідуально-психологічному й соціально-психологічному рівнях. По індивідуально-психологічній характеристиці, благодійність виступає в

особистісному аспекті як відображення готовності до надання допомоги іншій людині на основі взаємодії емоційних, мотиваційних, когнітивних, рефлексивних і інших психічних механізмів. У такому розумінні ми розглядаємо благодійність у контексті положень гуманістичної психології (А. Маслоу, К. Роджерс і ін.) як прояв здатності до саморозвитку особистості, до її самовдосконалення, як реалізацію потенціалу її росту.

По своїй соціально-психологічній сутності, благодійність характеризується системним психологічним відображенням системи цінностей просоціальної поведінки й бескорисливості надання допомоги іншій людині. У даному контексті ми солідаризуємося з позицією А.В. Конокова [9], що, як соціально-психологічне явище, благодійність психологічно спонукає окрему людину або групу людей, об'єднаних спільними інтересами, до здійснення благодійної діяльності в суспільстві, у тому числі й у сфері соціальної роботи.

Таким чином, як предмет дослідження із психологічної точки зору, в особистісному аспекті феномен добродійності структурно може бути охарактеризований функціональною єдністю когнітивних, мотиваційних, емоційних, динамічних і регуляторних компонентів, опосередкованих факторами соціалізації особистості й умовами її соціально-суспільного функціонування на основі цінностей гуманізму й допомоги іншій людині. В історико-генезисному аспекті досліджень явище благодійності виступає основною ціннісною базою соціальної роботи на принципах гуманізму й альтруїстичної допомоги нужденним. У даному контексті це визначає професійну соціальну роботу як гуманістичну форму наступності добровільної й бескорисливої добродійної діяльності в суспільстві.

Благодійність у сфері соціальної роботи – це прояв гуманістично-цілеспрямованої професійної уваги фахівця до нужденних людей, надання їм професійно підготовленими соціальними працівниками ефективної допомоги в збереженні й організації своєї життєдіяльності на самодостатньому соціальному рівні. Тому подальше вивчення явища благодійності є *актуальним* з метою визначення умов психолого-педагогічної актуалізації особистісних психологічних складових благодійної спрямованості особистості майбутнього соціального працівника в умовах його підготовки у вузі.

Список використаних джерел

1. Апресян, Р. Г. Дилеммы благотворительности / Р. Г. Апресян // Общественные науки и современность. – 1997. – №6. – С. 56-67.
2. Бернлер, Г. Теория социально-психологической работы: [пер. со швед.] / Г. Бернлер, Л. Юнссон. – М.: РУ ВНИИМ, 1992. – 342 с. – (Библиотека социальной работы).
3. Бирхофф, Ганс У. Просоциальное поведение / Ганс У. Бирхофф // Перспективы социальной психологии / [ред.-сост. М. Хьюстон,

- В. Штребе, Дж. Стефенсон; пер. с англ.]. – М.: Эксмо-Пресс, 2001. – С. 398-417.
4. Вступ до соціальної роботи: навч. Посіб. Для студ. Вищ. Навчальних закладів / за 241ед.. Т. В. Семигіної, І. І. Миговича. – К.: Академвидав, 2005. – 304 с.
 5. Даль, В. И. Толковый словарь живого великорусского языка; [набрано и перепечатано со 2-го издания 1880-1882 гг.] / В. И. Даль. – М.: Государственное издательство иностранных и национальных словарей, 1955. – Т.1. – 699 с.
 6. Єсіна, О. О. Доброчинність як соціальне явище: теоретичний аспект аналізу / О. О. Єсіна // Український соціум – №3(30). – 2009. – С. 114-118.
 7. Иванова, Н. П. Генезис благотворительности в России / Н. П. Иванова // Вестник психосоциальной и коррекционно-реабилитационной работы. – 2000. – № 2. – С. 75-83.
 8. Ільченко, О. Історія благодійності в Україні: досвід церковного діяча і проповідника Данила Туптала (Димитрія Ростовського) / О. Ільченко // Гуманізація навчально-виховного процесу: збірник наукових праць. – Випуск LIII. – Ч.1. – Слов'янськ: СДПУ, 2010. – С. 132-138.
 9. Коноков, А. В. Социально-психологическая сущность благотворительности / А. В. Коноков [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.medlinks.ru/article.php?sid=27380>. – Назва з екрану.
 10. Лавриненко, Л. Я. Меценатство и благотворительность: история развития / Л. Я. Лавриненко // Школа.– 2001. – №2. – С. 63-68.
 11. Немов, Р. С. Социальная психология: 241ед.241241 для бакалавров / Р. С. Немов, И. А. Алтунина. – М.: Издательство „Юрайт”, 2011. – 427 с.
 12. Ожегов С. И. Словарь русского языка / С. И. Ожегов; [под ред Н. Ю. Шведовой]. – 23-е изд., испр. – М.: Рус. Яз., 1991. – 917 с.
 13. Орбан-Лембрик, Л. Е. Соціальна психологія: посібник / Л. Е. Орбан-Лембрик. – К.: Академвидав, 2003. – 448 с.
 14. Почебут, Л. Г. Социальная психология / Л. Г. Почебут, И. А. Мейжис. – СПб.: Питер, 2010. – 672 с. – (Серия „Мастера 241ед.241241логи”).
 15. Російсько-український та українсько-російський словник, в одному томі; 50000 слів та словосполучень / [упоряд. Та головний 241ед.. В. Т. Бусел]. – К., Ірпінь: ВТФ „Перун”, 2008. – 1848 с.
 16. Словник синонімів української мови: в 2-х т. / [А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головащук та 241ед.]. – К.: Наук. думка, 1999-2000. – Т.1: [А-Н]. – 1999. – 1440 с.

17. Савранська, Н. О. Етико-філософський аналіз благодійності: автореф. 242ед.. На здобуття наук. ступеня 242ед.242. Філософ. Наук: спец. 09.00.07 „Етика” / Н. О. Савранська. – К., 2008. – 17 с.
18. Сейко, Н. А. Добročинність у сфері освіти України (XIX – початок XX століття): автореф. 242ед.. На здобуття наук. ступеня д-ра 242ед.. наук: спец. 13.00.05 „Соціальна педагогіка” / Н.А. Сейко. – Луганськ, 2009. – 44 с.
19. Соколов, А. Р. Российская благотворительность в XVIII – XIX веках (к вопросу о периодизации и понятийном аппарате) / А. Р. Соколов // Отечественная история. – 2003. – №6. – С. 153-155.
20. Соціальна робота в Україні: навч. Посібник / за заг. 242ед.. І. Д. Звереві, Г. М. Лактіонової. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 256 с.

Spisok vikoristanih dzherel

1. Apresjan, R. G. Dilemi dobrodijnosti / R. G. Apresjan // Suspil'ni nauki j suchasnist'. – 1997. – №6. – S. 56-67.
2. Bernler, G. Teorija social'no-psihologichnoï roboti: [prov. Zi shved.] / G. Bernler, L. Junsson. – M.: RU VNIIM, 1992. – 342 s. – (Biblioteka social'noï roboti).
3. Birhoff, Gans U. Prosocial'noe povedinka / Gans U. Birhoff // Perspektivi social'noï psihologii / [red.-sost. M. H'juston, V. Shtrebe, Dzh. Stefenson; prov. Z angl.]. – M.: Jeksmo-Press, 2001. – S. 398-417.
4. Vstup do social'noï roboti: navch. Posib. Dlja stud. Vishh. Navchal'nih zakladiv / za red. T. V. Semiginoï, I. I. Migovicha. – K.: Akademvidav, 2005. – 304 s.
5. Dalechin', V. I. Tlumachnij slovník zhivoï velikorosijs'koï movi; [nabrane j peredrukovane z 2-go vidannja 1880-1882 rr.] / V. I. Dal'. – M.: Derzhavne vidavnictvo inozemnih i nacional'nih slovníkiv, 1955. – T.1. – 699 s.
6. Єsina, O. O. Dobročinnist' jak social'ne javishhe: teoretichnij aspekt analizu / O. O. Єsina // Ukraïns'kij socium – №3(30). – 2009. – S. 114-118.
7. Ivanova, N. P. Genezis dobrodijnosti v Rosii / N. P. Ivanova // Visnik psihosocial'noï j korekcionno- reabilitacijnoï roboti. – 2000. – №2. – S. 75-83.
8. Il'chenko, O. Istorija blagodijnosti v Ukraïni: dosvid cerkovnogo dijacha i propovidnika Danilo Tuptala (Dimitrija Rostovs'kogo) / O. Il'chenko // Gumanizacija navchal'no-vihovnogo procesu: zbirnik naukovih prac'. – Vipusk LIII. – Ch.1. – Slovjan'sk: SDPU, 2010. – S.132-138.
9. Konokov, A. V. Social'no-psihologichna sutnist' dobrodijnosti / A. V. Konokov [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: <http://www.medlinks.ru/article.php?sid=27380>. – Nazva z ekranu.

10. Lavrinenko, L. Ja. Mecenatstvo j blagodijnist': istorija rozvitku / L. Ja. Lavrinenko // Shkola. – 2001. – №2. – S. 63-68.
11. Nemov, R. S. Social'na psihologija: pidruchnik dlja bakalavriv / R. S. Nemov, I. A. Altunina. – M.: Vidavnictvo „Jurajt”, 2011. – 427 s.
12. Ozhegov S. I. Slovník rosijs'koï movi / S. I. Ozhegov; [pid red N. Ju. Shvedovij]. – 23-e izd., ispr. – M.: Rusjavij. Jaz., 1991. – 917 s.
13. Orban-lembrík, L. E. Social'na psihologija: posibnik / L. E. Orban-Lembrík. – K.: Akademvidav, 2003. – 448 s.
14. Pochebut, L. G. Social'na psihologija / L. G. Pochebut, I. A. Mejzhis. – Spb.: Piter, 2010. – 672 s. – (Serija „Majstra psihologii”).
15. Rosijs'ko-ukraïns'kij ta ukraïns'ko-rosijs'kij slovník, v odnomu tomi; 50000 sliv ta slovospoluchen' / [uporjad. Ta golovnij red. V. T. Busel]. – K., Irpin': VTF „Perun”, 2008. – 1848 s.
16. Slovník sinonimiv ukraïns'koï movi: v 2-h t. / [A. A. Burjachok, G.M. Gnatjuk, S. I. Golovashhuk ta in.]. – K.: Nauk. Dumka, 1999-2000. – T.1: [A-N]. – 1999. – 1440 s.
17. Savrans'ka, N. O. Etiko-Filosofs'kij analiz blagodijnosti: avtoref. Dis. Na zdobuttja nauk. Stupenja kand. Filosof. Nauk: spec. 09.00.07 „Etika” / N.O.Savrans'ka. – K., 2008. – 17 s.
18. Sejko, N. A. Dobrochinnist' u sferi osviti Ukraïni (HIH – kachan HH stolittja): avtoref. Dis. Na zdobuttja nauk. Stupenja d-ri ped. Nauk: spec. 13.00.05 „Social'na pedagogika” / N.A. Sejko. – Lugans'k, 2009. – 44 s.
19. Sokoliv, A. R. Rosijs'ka blagodijnist' u HVIII – HIH stolittjah (do pitannya pro periodizaciju j ponjatijnomu aparatu) / A. R. Sokolov // Vitchiznjana istorija. – 2003. – №6. – S.153-155.
20. Social'na robota v Ukraïni: navch. Posibnik / za zag. Red. I. D. Zverevoi, G. M. Laktionovoi. – K.: Centr navchal'noi literaturi, 2004. – 256 s.

Chovgan O. O. Charity as a psychological basis of social work: theoretical and conceptual analysis. Article charity is seen as a psychological basis of social work. The features of psychological characterization of charity in the personal aspect. The phenomenon of charity structurally characterized functional unity of cognitive, motivational, emotional, dynamic and regulatory components mediated by factors of socialization and conditions of social and social functioning. An accent which necessitates provision for current levels of an effective system of social assistance, which is one of the most important places include social work.

A set of measures of social work, carried out on the basis of professional social workers, reducing social risks for the individual in terms of modern society, helps to keep it a layer of needy people performing socially stabilizing function. Investigated the phenomenon of charity as a psychological factor increasing the efficiency of social work as an important individual characteristics of professional social worker. Conceptual examination revealed

the concept of «charity» shows that, in discourse-etymological examination of lexical unit, reference books are the following meaning: «» 1. Of action, deeds, free of charge and is aimed at the common good; 2. Aimed at providing financial assistance to the needy. Revealed that the level of social charity generally related to the processes of formation and development of human society, with the statement in its mutual aid and humanism as practical life. Revealed that the universality of charity is defined as a social phenomenon inherent aspects of social life which exist independently of the specific historical conditions of society, and regardless of the form of the phenomenon.

Key words: social work, charity, personal aspect, components.

Отримано 21.04.2015 р.

УДК 37.013.42+37

А. М. Шеремет
allasher021069@ukr.net

ПЕДАГОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗРОБКИ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО РОБОТИ У СОЦІАЛЬНИХ ЦЕНТРАХ МАТЕРІ ТА ДИТИНИ

Шеремет А. М. Педагогічні підходи до розробки моделі формування професійної готовності майбутніх соціальних педагогів до роботи у Соціальних центрах матері та дитини. На основі аналізу наукових публікацій встановлено, що розвивати професіоналізм та формувати високий рівень готовності майбутніх соціальних педагогів до роботи з клієнтами Соціальних центрів матері та дитини доцільно на основі педагогічного моделювання. Доведено, що за допомогою педагогічного моделювання можна провести системний аналіз педагогічної проблеми та досягнути єдності мети на основі передбачення практичних завдань. У статті висвітлені основні характеристики моделі, яка має на меті вдосконалити професійну підготовку майбутніх соціальних педагогів. Основна увага зосереджена на характеристиці моделі формування професійної готовності майбутніх соціальних педагогів до роботи у Соціальних центрах матері та дитини.